

Pienimuotoinen gallup-analyysi

20.05.2008 - 21:41

Kuten sanottu, teetin gallupin lähinnä humoristisessa hengessä ja hakeakseni uutta eloa blogin pitämiseen. Sanottava on kuitenkin myös se, että yksi motivaatio oli puhdas uteliaisuus: kuinka ihmiset lähipiirissäni suhtautuvat sciifiin? En oikeastaan tiennyt heidän suhtautumistaan ennen tätä kyselyä, vaikka asia on (lähinnä oman intoiluni ja välillä jopa vaahtoamiseni kautta) noussut silloin tällöin pinnalle. Onnittelut ystävilleni siitä, että olette sietäneet juttujani näinkin kauan. ;)

Gallupin tarkoituksena ei siis todellakaan ollut "hakea oikeita vastauksia", koska eihän sellaisia ole olemassakaan tässä asiassa. Totean näin, koska selvää on se, että ihmisillä on hyvin hyvin hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, mitä eri genret pitävät sisällään niin kirjallisuudessa kuin muillakin taiteen aloilla. Jos ylipäänsä edes ajattelee kirjallisuutta tai muita taiteen aloja genreihin jakautuvana asiana.

Erilaiset suhtautumistavat sciifiin (negatiiviset, positiiviset ja suht. neutraalit) eivät sinänsä yllättäneet – niin kai se menee, että oli asia melkein mikä tahansa, aina löytyy niitä jotka ovat puolesta, niitä jotka ovat vastaan, ja niitä joille asia on aivan sama. Jotkut suhtautumistavat lähinnä ihmetyttivät: jos kysymys esimerkiksi kuuluu onko sciifi jonkun mielestä "Pieniä vihreitä miehiä ja lentäviä avaruuslautasia", olen yllätynyt jos joku luulee asian olevan *vain ja ainoastaan* näin. Tosin se, että vastaaja toteaa ettei tiedä scifistä mitään, ehkä osaltaan selittää vastauksen, ja etenkin tällaisen "avaruudellisen" mielikuvan – tällä viitataan siihen, että avaruudellinen mielikuva tuntuu olevan yleisin mielikuva scifistä, etenkin sellaisten henkilöiden parissa jotka eivät genreä, sekä sen historiaa ja kehitystä tunne. Lähinnä vain harmittaa se, jos joku oikeasti luulee tämän olevan asiantila, koska se ei pidä paikkaansa.

Mitä laajoihin vastauksiin tulee, juuri joidenkin vastausten sisältämät näkemykset yllättivät erittäin positiivisesti: positiivinen suhtautuminen asiaan yleensä, rehelliset myöntämiset koskien sitä, että "en nyt oikeastaan tiedä asiasta mitään, mutta miksikäs ei", tai jopa pienimuotoiset sciifi-genreä koskevat analyysit, joita jotkut vastaajat olivat jaksaneet kirjoittaa.

Pienet ristiriidat tuntuvat hassuilta: ne jotka tietävät scifistä jotakin, selvästi osoittavat tietävänsä myös sen, että sciifi ei ole pelkkää ufoilua ja lasereilla piippailua tai teknologista hörsellystä, mutta silti jollakin tasolla osoittavat jämähtäneensä tällaiseen ajatteluun. Esimerkiksi kukaan ei nostanut esille sitä seikkaa, että scifissä on erittäin useasti kysymys erilaisuudesta, ja siitä kuinka yleensä tätä erilaisuutta (esim. yksilöä tai yksilöitä) kuvataan suhteessa muuhun yhteisöön/yhteiskuntaan, jolloin edetään hyvin psykologiselle tasolle. Esimerkkinä mm. Simon Ingsin Rautakalan kaupunki, tai Orson Scott Cardin "Fat Farm" (novellikokoelmassa Maps in a mirror. Tosin siitä voinee väitellä ikuisuuden onko Cardin novelli sciifiä vai ei ;).

Pointtini oli kuitenkin lähinnä se, että tieteiskirjallisuus edustaa hyvin kirjavaa genreä, jonka edustajat eivät todellakaan ole yhteen ja samaan muottiin valettuja. Otetaan nyt sitten vaikkapa vertailuun tv-sarja Star Trek (varmaan ihan sama onko kyseessä alkuperäinen sarja vaiko TNG), sekä Battlestar Galactica. Star Trek edustaa paljolti ns. perinteistä avaruusoopperaa, ja ainakin TNG:n ensimmäisillä kausilla lähinnä tekniikka on pääosassa. Vuonna 2003 ensi-iltansa saanut uuden Battlestar Galactican pilottijakso, ja muistaakseni vuonna 2005 ensi-iltansa saanut tv-sarja edustaa todella monitasoista ja moniulotteista sciifiä, joka ulottuvuudet korostuvat etenkin draamallisella ja psykologisella tasolla. Scifistä ei voi puhua muuten kuin lähinnä avaruudellisen ympäristön osalta, muuten sarja on puhdasta draamaa.

Se mikä jäi harmittamaan, oli että en gallupissa muistanut suhteuttaa scifiä lasten ja nuorten kirjallisuuteen tai elokuviin. Eli kysyä jotakin kysymystä tyyliin "kuinka suhtaudutte lasten ja nuorten sciifiin, ja oletteko ylipäänsä tietoisia sellaisen olemassaolosta?" Pelimaailmasta saisi varmaan myös jonkin verran irti, mutta se on minulle lähes täysin tuntematonta aluetta, joten on luontevaa olla tunkeutumatta tälle alueelle ilman parempaa tietoa asiasta.

Pitää myös todeta se, että aikomuksena on palata scifin pariin myöhemmin uudelleen, ja ajattelin tällainen pienimuotoinen gallup voisi ehkä toimia eräänlaisena pehmeänä laskuna aiheeseen. Jos ei muuta, niin osoittaakseen kuinka monimuotoisesta alueesta on kyse. Ikävää tosin on se, että lasten ja nuorten kirjallisuuden puolella ei laadukasta tieteiskirjallisuutta nykyään juurikaan ilmesty – ainakaan suomeksi. Eikä kyllä aikuisten kirjallisuuden puolellakaan, jos nyt asiaa oikein ajatellaan. Englanniksi (ja varmaan muillakin kielillä) ilmestyy kyllä vaikka mitä – aikuisten kirjallisuuden puolella.

Aivan lopuksi lienee syytä myös todeta se, mikä on varmaan tullut blogissa jo muutaman kerran esille: nykyään tieteiskirjallisuuteen ja scifi-genreen yleensäkin viitataan monessa paikassa nimityksellä "spekulatiivinen fiktio", joka käsittääkseni toimii eräänlaisen kattoterminä, jonka alle mahtuu myös ajatus fantasiakirjallisuudesta sekä ehkäpä jossakin määrin myös maagisen realismin tyyppisestä kirjallisuudesta (mm. *Pasi Ilmari Jääskeläinen: Lumikko ja yhdeksän muuta*). Olen itse sen verran vanhanaikainen mitä tähän termiviidakkoon tulee, että tuppaa vielä puhumaan tieteiskirjallisuudesta ja scifi-genrestä.